

**Sermo adversus haereticos, in quo tum ex margaritae tum ex aliorum
claris argumentis ostenditur credendum esse sanctam deiparam praeter
naturae leges dominum ac deum nostrum pro mundi salute et
concepisse et peperisse**

**Λόγος κατὰ αἰρετικῶν, ἐν ᾧ καὶ ἀπόδειξις ἐκ φανερῶν ὑποδειγμάτων,
τοῦ τε μαργαρίτου καὶ τῶν λοιπῶν συνάγουσα τὸ πιστόν, ὅτι δίχα τῶν
φυσικῶν νόμων ἡ ἅγια Θεοτόκος τὸν Κύριον καὶ Θεὸν ἡμῶν ἐπὶ
σωτηρίας τοῦ κόσμου καὶ συνέλαβε καὶ ἐκύησε**

Φιλῶ σου τὸ Εὐαγγέλιον, Δέσποτα, ὅτι, ὅτε πεινῶ, τρέφει με. Ποθῶ σου τὸν λόγον, ὅτι ἐν τῇ δίψῃ πηγὴ μοι γίνεται. Ὅσους θέλω συγκαλῶ τοῖς σοῖς ἐδέσμασι, καὶ πλείονα ἀφήμι ὧν εὗρον. Ἐσθίω μετὰ πολλῶν, καὶ μόνος εὕρισκομαι. Πίνω μετὰ πλήθους, καὶ μόνω μοι προσπίνεις τῆς σῆς χάριτος. Τί οὖν σοι ἀντιχαρίζομαι, εἰ μὴ ἑμαυτὸν εἰς ὁμόνοιαν; Θέλω, καὶ οὐ δύναμαι· ὁ γὰρ πατήρ μου Ἀδὰμ ἀπαιτεῖ 132 τὸ χρέος τῆς φύσεως. Σπουδάζω, καὶ ἐμποδίζομαι, ὅτι οὐκ ἔχω λύσιν τοῦ ἐμοῦ ζητήματος. Ἄλλοις ἐπιλύω τὰ κατὰ τὴν φύσιν, καὶ ἑμαυτῶ ἐμποδίζω τοῖς πάθεσι τὴν προαίρεσιν. Οἶδα τί σφάλλομαι, καὶ γινώσκω, ἐν τοῖς ἐτέρων, ἑμαυτοῦ κατηγορῶν. Καὶ τί; Σιωπήσω, ἵνα μὴ κατακριθῶ; Καὶ πῶς δεῖξω μοι τὴν περὶ σὲ ἐπιθυμίαν; Λαλῶ, καὶ οὐ παύομαι· θέλω γὰρ ἑμαυτὸν κατακρίνεσθαι· μόνον σου τῇ δόξῃ λειτουργία γένωμαι. Βούλομαι θανεῖν, ἵνα σὺ δοξασθῆς. Οἶδα ὅτι ἥκιστα κριθήσομαι, μὴ χρησάμενος ἐλέγχους εἰς τοὺς ἀμαρτάνοντας· ἀλλ' οὐ παύομαι τοῦτο ποιῶν, ἵνα σὲ δεῖξω ἀναμάρτητον. Γνώτωσαν Ἕλληνες ἔρωτος δύναμιν· γνώτωσαν Ἰουδαῖοι φιλίας διάθεσιν· ὅτι δίχα πυρὸς καὶ ξίφους καὶ τῶν ἄλλων ἀμυντηρίων, αἰροῦμαι τὸν ὑπὲρ σοῦ θάνατον. Τάχα πιστεύσωσιν ἐκ ταύτης τῆς ὑποθέσεως ὅτι φέρω διὰ σὲ καὶ τὸν αἰσθητὸν θάνατον. Τάχα λέγω, καὶ οὐ ποιῶ· φοβοῦμαι γὰρ μή, σοῦ ἀπόντος, ἡττηθῶ ὑπὸ τῆς φύσεως. Πείσόν μοι ὅτι βοηθεῖς μοι πονοῦντι, καὶ πείθω Ἕλληνας ὅτι φέρω τὴν τιμωρίαν. Πληροφόρησόν με ὅτι ἐλεεῖς με πάσχοντα, καὶ ἀπογράφομαι πρὸς τὴν ἄθλησιν. Ἐπαποδύομαι τοῖς δημίσις τῶν Ἑλλήνων. Ἦδη γὰρ ἡ σάλπιγξ προσκα 133 λείπει τῶν Ἑλλήνων τοὺς θέλοντας· βοᾷ τὴν ἐξ Ἑλλάδος ἐπὶ Πέρσας ἐπιδρομὴν· ἀπειλεῖ τὴν ἐκ δυσμῶν πρὸς ἡμᾶς τιμωρίαν. Φοβοῦμαι, ὅτι μισεῖς τοὺς ἀμαρτάνοντας, ἀλλ' εὐθυμῶ, ὅτι ὑπὲρ αὐτῶν ἀπέθανες. Δειλιῶ, ὅτι βδελύττη τοὺς ἐμπαθεῖς καὶ σαρκικούς, ἀλλ' ἔχω παραμυθίαν, ὅτι ἔγνωσ τῆς φύσεως τὴν ἀσθενεῖαν. Οἶδας ὡς Κτίστης, ὃ ἐποίησας. Οἶδας ὡς Κριτής, ὃ κατέκρινας. Οἶδας ὡς ἐνανθρωπήσας, ὃ ἐνόησας. Σὺ μοι δέδωκας αὐτὴν ἀρρύπτωτον, ἀλλ' ὁ πατήρ μου Ἀδὰμ πολλῶ ρύπῳ αὐτὴν ἀσθενῆ ἐποίησεν. Ἐπλεξε τῷ ρύπῳ τὴν τέρψιν τῆς ματαιότητος, καὶ νῦν ἐγὼ ἄκων κολάζομαι. Συνεκέρασεν ἐν τῇ φύσει φθοράν, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ διὰ θαλασσῶν χειμῶνι κίνδυνον ἐπίσταμαι! Ἐλέησόν με, ὡς Κτίστης· συμπάθησόν μοι τῇ ἀσθενείᾳ. Ὡς ἐνανθρωπήσας δι' ἐμέ, μὴ ἀπώση διὰ τὰ πάθη, ἀλλὰ σκόπησον διὰ τὴν ὀρμὴν τῆς προαιρέσεως. Μὴ βδελύξη διὰ τὸν ρύπον, ἀλλ' ἴδε τῶν ἔργων τὴν ἐπιμέλειαν. Κἂν ἐκ μέρους με ἀποστραφῆς διὰ τὴν αἰσχροτήτητα τῶν λογισμῶν, ἀλλ' ἐπίβλεψον ἐπὶ τὸ πένθος καὶ τὴν τῆς ἡδονῆς κατάγνωσιν. Ἐχω προαίρεσιν, οὐκ οἶδα εἰ καὶ δύναμιν. Δίδωμι ὃ 134 ἔχω· εἰ θέλεις δοῦναι τὸ ἐνδόν, ὀρᾶς μου τὴν διάνοιαν. Πένης εἰμί συληθεῖς ὑπὸ τοῦ Δράκοντος. Ἀσθενῆς εἰμι ὑπὸ φθορᾶς πεδηθεῖς. Ἀδρανῆς ὑπάρχω ὑπὸ τῆς ἀμαρτίας ἀποκρουσθεῖς. Ἀπώλεσά σου τὸ δῶρον, διὰ τοῦτο οὐκ ἔχω τελείαν φρόνησιν. Ἀπώλεσά σου τὴν συνομιλίαν, διὸ οὐ γινώσκω ποῦ πορεύομαι. Οὐδὲν ἔχω. Ἐὰν ἔχω, σὺ μοι δέδωκας, γεννηθεῖς.

Πένομαι ἰσχυρῶς. Ἐὰν δὲ πλουτήσω, σὸν ἔστι τὸ χάρισμα τὸ πᾶν. Καὶ νῦν καὶ πάλαι, σὸν ἔστι. Μόνον αἰτῶ τὴν χάριν. Ὁμολογῶ ὅτι διὰ σὲ περιγενήσομαι, εἶγε καὶ περιγένωμαι. Οἶδά τινα πλούσιον ἐν τῇ Γραφῇ, ἀλλὰ φρόνιμος ὢν, ἰδὼν σε, πένητα ἑαυτὸν προσηγόρευσεν. Εἰ ὁ πλούσιος ἑαυτῷ πτωχείαν προσεγράψατο, ἀπιδὼν σου τὸ κράτος, ἐγὼ τί εἶπω, ἢ τί λογίσωμαι; Οἶδατ' ὑμεῖς τοῦτον τὸν ἄνθρωπον· διηγήσατο ἡμῖν τὸ Εὐαγγέλιον παραβολὴν, ἣν εἶρηκε δι' αὐτόν. Ἄπας ὁ μόχθος τῶν Ἁγίων διὰ τὸν ἄνθρωπον γεγένηται. Λέγει γάρ· ἦν τις πλούσιος, καὶ γνοὺς ἐν ἀγρῷ θησαυρόν, ἐπώλησεν ἅπαντα, καὶ τὸν ἀγρὸν ἠγόρασεν. Ἐτερος δὲ τὸ αὐτὸ ποιεῖ διὰ μαργαρίτην πολύτιμον. Καὶ ὀφείλομεν ἐν ἑκατέρῳ γνῶναι τὸ διάφορον, καὶ ἐπιλῦσαι τὴν 135 ἐκάστου δύναμιν. Οἱ δύο ἐν εἰσιν. Ἄλλ' ἔχει βραχὺν λόγον τῆς ἐπιλύσεως ὁ τοῦ μαργαρίτου νοῦς. Διὸ ἐν πρώτοις αὐτὸν διέλωμεν. Ὁ μαργαρίτης ὁ τίμιος, ὁ ἀπὸ θαλάττης εὐρισκόμενος, πολλῆς τιμῆς ἄξιός ἐστι, διὰ τὸ δυσεύρετον. Οὐ παρέχει βρῶσιν, ἀλλὰ καύχημα. Οὐ παρέχει ποτοῦ ἀπόλαυσιν, ἀλλ' εὐδοξίαν. Πολλὰ χρήματα ποιοῦσιν ὄγκον, οὗτος δὲ ἐπικουφίζει τὸ βάρος. Βραχὺς ὢν, μεγάλα δύναται· ἀλλὰ καὶ σύντομος εἰς τὸ βασταχθῆναι, καὶ εὐμετάθετος εἰς ἀποκατάστασιν. Ῥαδίως κρύπτεται καὶ δυσκόλως εὐρίσκεται. Οὗτός ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Οὗτός ἐστιν ὁ Θεὸς Λόγος, ἐν βραχεῖ πολλὴν δύναμιν μυστηρίων ἐμπεριέχων σαφῶς. Οὐ πρόκειται εἰς βρῶσιν, οὐ γάρ ἐστι πρόσκαιρος. Οὐκ ἔστι πενήτων εἰς χρήσιν, ἀλλὰ τῶν ἐν γνώσει πλουτούντων ἢ κατάληψις. Οὐδεὶς αὐτὸν ἔχειν δύναται τῶν πτωχῶν ἐν ἀρετῇ· τελείων δὲ κτήμα γίνεται. Εἰσὶ βαθμοὶ ἐν οἴκῳ ὑψηλῷ, δι' ὧν τις ἐπὶ τὸ ἄκρον ἀνέρχεται. Καὶ ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ διαφοραὶ τῶν προσιόντων Θεῷ τυγχάνουσιν οὔσαι. Πένης εἶ; Γίνεται σοι ἄρτος εἰς τὴν τῆς πενίας παραμυθίαν. Ἀσθενῆς ὑπάρχεις; Λαχάνῳ σε διατρέφει. Τῷ πολυσάρκῳ σίνηπι ἐπιδίδωσι, καὶ τῷ ἥπατικῷ καὶ τῷ ἰκτεριῶντι οἶνος προσ 136 φέρεται. Ἄλλοις ὡς ἰχθὺς πρόκειται. Ἐτέροις σίτος. Ἐνίοις δρέπανον. Τισὶ δὲ καιάξινη γίνεται. Καὶ κρίθινος ἄρτος τοῖς ἀγροικότεροις παρατίθεται. Καὶ μάχαιραν εἰς χειρουργίαν προσάγει, καὶ μαστίζει μαστιγὴ τῇ ἀπὸ σχοίνων, καὶ ἐν ῥάβδοις παιδεύει, καὶ ἐν βακτηρίαις καταπονεῖ. Ταῦτα πάντα βαθμοὺς ἔχει τὸ Εὐαγγέλιον. Ταῦτα πάντα ἐν παραβολαῖς εἶρηται. Καὶ οἶδε πλουσίους ἐν ἀρετῇ καὶ πένητας. Οἶδεν ἀσθενεῖς καὶ ὑγιαίνοντας ἐν τῇ πίστει. Γινώσκει δυνατοὺς καὶ ἀδρανεῖς ἐν εὐσεβείᾳ. Ἀναιρεῖ τῇ μαχαίρᾳ πολλούς, τῶν εἰδώλων ἀποσχίζων, καὶ τὴν ἀσέβειαν ἀπάγων ἀπὸ τοῦ πλήθους. Ἐν κρυπτῷ βλέπει· διὰ τοῦτο ἐπάγει τὸ πῦρ, ἵνα ἐκκαλύψῃ τὸ κρυπτόμενον, καὶ ἵνα ἀναλώσῃ τὸ κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ ἐπαιρόμενον. Καυτῆρας ἐπάγει τοῖς ἐπινεμομένοις τὰ μέλη τὰ καίρια, καὶ τὰ λυμαινόμενα πάθη μακρὰν δίψτησι τοῦ κοινοῦ τῆς Ἐκκλησίας. Ἐν τοῖς ἀσθενοῦσιν ἰατρός. Ἐν τοῖς ἀθληταῖς βραβευτής. Ἐτοῖς ἐναντιούμενοις κριτής. Ἐν τοῖς ἀδίκους ἔκδικος. Τῶν πτωχῶν κηδεμὼν γίνεται, καὶ τῶν χηρῶν προνοητής. Πρὸς τοὺς τυραννοῦντας βασιλεύς ἐστι, καὶ τοῖς ταπεινοῖς ὡς ἀδελφὸς πρόσεισι. Τοῖς ξένοις ἀπαντᾷ ὡς οἰκεῖοις, καὶ τοῖς ὄρφανοῖς 137 ὡς πατήρ, καὶ τοῖς ἐν ἀγνοίᾳ λαιδοροῦσι φαίνεται ὡς ἰδιώτης. Καὶ εἷς ὢν, πάντα ταῦτα γίνεται· ἐπειδὴ ὁ θέλει, δύναται, καὶ τὰ συμφέροντα πᾶσι βουλεύεται. Διὰ τοῦτο πολλοὶ αἱ παραβολαί. Διὰ τοῦτο διάφοροι αἱ δυνάμεις. Ἐν πᾶσι γὰρ αὐτὸς οὐκ ἀλλοιούμενος, ἀλλ' ὥσπερ πολύχορδος λύρα διάφοροις τρόποις τὴν πάντων λυσιτέλειαν τεχναζόμενος. Οἶδα ἄνθρωπον τὸν αὐτὸν ἰατρὸν καὶ τέκτονα, χαλκέα καὶ οἰκοδόμον, οἰκονόμον καὶ γεωργόν, ἐπιτηρητὴν καὶ διδάσκαλον, ἀργυροκόπον καὶ κεραμέα, μάγειρον καὶ ἔμπορον, καὶ πολλὰς ἄλλας τέχνας ἐπιστάμενον· ἀλλ' οὔτε ἐν μιᾷ τῶν τεχνῶν γινόμενος τὴν φύσιν ἀπώλεσε. Πῶς οὖν Θεὸς <οὐ> πολλῷ μᾶλλον ἀναλλοίωτος ἔσται, πολλὰ ποιῶν καὶ διάφορα προαιρούμενος; Ταῦτα δὲ λέγω, ἵνα μή τις εἴπῃ ὅτι ὡς ἐνὶ τούτων, οὕτω καὶ σχήματι ὤφθη ἄνθρωπος. Ἄλλο φύσις, ἕτερον ἐπιστήμη. Ἄλλο

σχῆμα, ἕτερον ὑπόστασις. Ὁ τέκτωνκαὶ γεωργός, ὁ πηλουργός καὶ κυβερνήτης, ὁ κηδεμὼν καὶ τῶν ἀναγκαίων χορηγός, εἷς ἐν πᾶσι τούτοις γινόμενος. Οὐ καθ' ἐκάστην γεννᾶται ἐπιστήμων, ἀλλ' ἅπαξ γεννηθεὶς, διὰ μελέτης ἐν μιᾷ ἐκάστη τῶν τεχνῶν ἐνεργεῖ. Ἄνθρωπος δὲ γεννηθεὶς, ἵνα πάλιν ποιήσῃ ἄνθρωπον, οὐχὶ μελέτη ποιεῖ, ἀλλὰ φύσει τέλειον ἀποδίδωσιν. Ὁ Υἱὸς 138 <οὖν> τοῦ Θεοῦ οὐκ ἀπὸ μελέτης ἔμαθεν ὀφθῆναι ἀνθρώποις, ἀλλὰ διὰ φύσεως ἀνέλαβεν ἄνθρωπον, ἵνα γένηται ὃ οὐκ ἦν, καὶ ἐν ἀνθρώποις ὑπάρχη ὡς ἄνθρωπος. Πρὸς Μαρκίωνα λέγω ταῦτα, τὸν τοιαῦτα ὑθλοῦντα τοῖς οἰκείοις σπουδασταῖς. Πρὸς Μάνην διαλέγομαι, τὸν χείρονα Μαρκίωνος φρονοῦντα περὶ προσλήψεως. Ὁ μαργαρίτης ἡμῶν εἰς μέσον πρόκειται. Λεγέτωσαν οἱ αἰρετικοί, πόθεν ἐστὶ καὶ πῶς γίνεται. Ἔχω ἐν αὐτῷ θησαυρὸν ἀποδείξεων, καὶ ἀντιχειρόγραφον τοῖς χρεώσταις τοῖς ἀντιδίκους αὐτῶν προβαλοῦμαι. Εἴπωσιν ἡμῖν τίς ἡ γέννησις τοῦ μαργαρίτου. Δείξωσιν ἡμῖν, ὅτι σχῆμα μόνον ἔχει, καὶ οὐχ ὑπόστασις. Οἶδα τί λέγουσιν, ἀλλὰ κἀγὼ γινώσκω τίνα πεῦσιν ποιήσομαι. Δίχα συμπλοκῆς σώματος φασὶν γεννηθεὶς, οὐ δύναται εἶναι ἄνθρωπος. Εἰ μὲν γέγονεν ὡς ὁ Ἀδάμ, εἶχε, φασίν, ἀνθρώπου ὑπόστασις. Εἰ δὲ ἐγεννήθη ἐκ παρθένου, ἐκτὸς συνουσίας ἀνδρός, σχῆμα ἀνείληφε. 139 Σιωπῶ ὑμῖν, αἰρετικοί· ἔχω γὰρ τὸν ὑπὲρ ἐμοῦ ἀποκρινόμενον. Ἐγὼ ἡσυχίαν ἄγω· λαλεῖ γὰρ ὑμῖν ὁ μαργαρίτης. Λάλησον, πῶς ἐγεννήθη. Εἰπέ σου τὴν φύσιν, καὶ τοὺς αἰρετικούς ἔντρεψον. Δεῖξόν σου τὴν ὑπαρξίν, καὶ τὰς φαντασίας τὰς ἐώλους διάλυσον. Αἱ κόγχαι φθεγξάσθωσαν τὴν γέννησιν τοῦ μαργαρίτου. Λεγέτωσαν τὴν σύλληψιν. Οἱ μύακες διδάσκαλοι γενέσθωσαν, οἱ ἐν τοῖς ὕδασι, ἀνθρώπων τῶν δοκούντων ἐν οὐρανῷ διατρίβειν. Ἀπὸ τῶν ἀλόγων, ὅπου δὲ καὶ ἀψύχων, παιδεύεσθωσαν οἱ ἐγκυβιστῶντες τῶν ἐπουρανίων ταῖς φύσεσιν· ἀπὸ τῶν μηδὲ νόμῳ μηδὲ θεσμοῖς κεκρημένων, οἱ νόμους διδόντες νομοθετήσθωσαν. Οὐ φέρω τὴν αἰσχύνην τῶν αἰρέσεων, ὅτι λόγον ἀπαιτοῦσι τῆς τοῦ Θεοῦ δυνάμεως, καὶ πολυπραγμονοῦσι τὸν τρόπον τῆς θείας αὐτοῦ πράξεως. Λογοθετοῦσι τὸν Θεὸν οἱ χρεώσται τῆς ἁμαρτίας, ὅτι ἐπιστῆναι φιλονεικοῦσι τῇ γεωργίᾳ τῆς ἀφράστου φύσεως. Κρίνουσιν οἱ κατάκριτοι τὸν Κριτὴν, ἀγνοοῦντες ὑπὲρ ἑαυτῶν ἀπολογήσασθαι. Ἐὰν καταλάβητε τὸ ἀκατάληπτον, οὐκέτι ἐστὶν ἀκατάληπτον· καὶ ἐὰν νοήσητε τὸ θεῖον, οὐκέτι θεῖον ἔσται, ἀλλὰ κοινόν. Ἐὰν ἐπιστῆτε τῷ ἀγνώστῳ Θεῷ, καθὼς λέγει ὁ Ἀπόστολος, γέγονεν ἡ γνῶσις ὑμῶν διάλυσις τῆς θείας δυνάμεως. 140 Λέγω ὑπόδειγμα, οὗ τὴν φύσιν ἀναλῦσαι δύναμαι· νοῶ τὸν τρόπον διὰ τινος ἐμφορείας, οὐ τὴν δύναμιν ἀποκαλύπτω τῆς πράξεως. Ὁ μαργαρίτης λίθος ἐστίν, ἐκ σαρκῶν γενόμενος· ἐκ γὰρ τῶν ὀστρέων ὁ μαργαρίτης προέρχεται. Τίς οὖν μὴ πιστεύσειεν ὅτι καὶ Θεὸς ἐκ σώματος ἄνθρωπος γεγένηται; Ἐκεῖνον οὐχὶ συνουσία τῶν κογχῶν συνιστᾶ, ἀλλὰ τῆς ἀστραπῆς καὶ τοῦ ὕδατος σύγκρασις. Οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς συνελήφθη ἐν τῇ Παρθένῳ ἐκτὸς ἡδονῆς, τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐκ τοῦ φυράματος αὐτῆς συστήσαντος τῷ Θεῷ τὴν πρόσληψιν. Ὁ μαργαρίτης, οὔτε μύαξ τίκεται, οὔτε ὡς πνεῦμα ἐν σχήματι προέρχεται. Καὶ ὁ Χριστὸς οὖν ἀνακραθεὶς τῇ Θεότητι, οὔτε ψιλός ἐστὶν ἄνθρωπος, οὔτε ἀκράτῳ Θεότητι κεκρημένος, ὡς ἐν σχήματι πνευματικῶ γεγένηται. Ὁ μαργαρίτης ἐν ὑποστάσει τίκεται, ἕτερον δὲ λίθον κατ' αὐτὸν οὐ γεννᾶ· οὐ γὰρ ἐστὶν ἄλλος Χριστός, εἰ μὴ ὁ ἐκ Πατρὸς γεννηθεὶς καὶ ἐκ Μαρίας τεχθεὶς. Οὐ σχῆμα ὁ λεχθεὶς λίθος ἔχει μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑπαρξίν· οὕτω 141 καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐν ὑποστάσει ἐτέχθη καὶ οὐκ ἐν σχήματι. Τῶν δύο φύσεων ὁ μαργαρίτης μετέχει ὁ πολῦτιμος, ἵνα δείξῃ Χριστόν, ὅτι Λόγος Θεοῦ ὢν ἐκ Μαρίας ἄνθρωπος γεγένηται. Οὐ μερικὴν ἔσχε τὴν φύσιν, ἐπεὶ ἂν οὐδέτερον ζῶον ἐτύγχανε. Τελείαν ἔχει τὴν διπλὴν φύσιν, ἵνα μὴ ἀπολέσῃ τὰς δύο. Οὔτε ἡ μία, ἡ Θεός, φύσις ὠφθη μόνῃ ἐπὶ τῆς γῆς, οὔτε ἡ ἕτερα, ἡ ἄνθρωπος, ἀνέβη εἰς τὸν οὐρανὸν μόνῃ. Ἐκ τελείου τέλειος, καὶ ἐξ ἀνθρώπου ἄνθρωπος· ἐκ Θεοῦ Θεὸς καὶ ἐκ Παρθένου Χριστός. Οὐκ ἐπεμερίσατο ἡ

σὰρξ τῆ Θεότητι, οὐδὲ ἡ ἀνθρωπίνη φύσις ἐβάρησε τὴν θείαν φύσιν. Οὐχ ἠττήθη τῆ πλοκῇ τῆς προσλήψεως, ἵνα ἀπολέσῃ ὃ εἶχε, καὶ ὃ μὴ ἔχει γένηται. Τέλειον ἔχει ὃ ἦν, καὶ τέλειον ἔχει ὃ προσεῖληφεν. Ἡ σύγκρασις οὐκ ἐγένετο σύγχυσις· οὐ γὰρ σῶμα σῶματι συνεπλέκετο, ἀλλὰ ἄνθρωπος ἠνοῦτο τῆ Θεότητι. Οἶνος καὶ ὕδωρ μιγέντα ἀπολεῖ τὴν φύσιν· οἶνος δὲ καὶ χρυσὸς ἐπιμιγέντα ἐκάτερα συνιστᾷ τὴν ὑπόστασιν. Σκέπει ὁ Θεὸς τὴν πρόσληψιν, ὡς ἡ χρυσοῦ στάμνος. τὸ μάννα. Κρύπτεται ὁ θεῖος Λόγος ἐν τῆ προσλήψει, ὡς ἐν τῆ κιβωτῶ ἡ στάμνος. Τὸ ἐκτὸς γίνεται ἐντὸς, καὶ τὸ ἐντὸς ἐκτὸς, ἵνα καὶ ἐνότις δειχθῆ καὶ ὑπόστασις. 142 Οὐ τὸ μάννα πρόσληψις, ἀλλὰ συνήνωται τῆ στάμνω, οὐχ ὡς περιβεβλημένη τὴν Θεότητα, ἀλλὰ ὡς ὁ μαργαρίτης ἐξ ἀστραπῆς καὶ τοῦ ὕδατος ἔνδοθεν ἔχουσα. Σύνες ἀστραπῆς καὶ ὕδατος τάξιν, καὶ θαύμασον τὰς παραβολὰς τοῦ Χριστοῦ. Νόησον σαρκὸς λειτουργίαν ἀτελοῦς τῶ μαργαρίτη, καὶ πιστεύσεις ὅτι ὄντως ἐκ γυναικὸς ἐτέχθη ὁ Χριστός. Ὁ μῦαξ, ὁ οὐδ' ὀβολοῦ ἄξιος, ἔτεκε λίθον πολλῶν ταλάντων χρυσοῦ τιμιώτερον· οὕτω καὶ ἡ Μαρία ἐγέννησε τὴν Θεότητα τὴν πάση κτίσει ἀσύγκριτον. Οὐκ ὠδυνήθη τὸ ὄστρεον συνειληφὸς τὸν μαργαρίτην, μόνον δὲ αἰσθησὶν τῆς προσθήκης ἦσθετο· καὶ ἡ Μαρία εὐαρέστως συνείληφε τὸν Χριστόν, αἰσθηθεῖσα τὴν φύσιν τὴν προσιούσαν. Οὐκ ἐφθάρη ὁ μῦαξ, οὔτε συνειληφώς, οὔτε τετοκώς· τελειωθέντα γὰρ τὸν λίθον τέτοκεν, ὀδύνας μὴ ὑποστάς· καὶ ἡ Παρθένος ἀφθάρτως συνείληφε, καὶ ἀπόνως ἐγέννησεν. Οὐ μόνον ὁ μαργαρίτης συνείληπται, ἀλλὰ καὶ αὐξὼν ἐχρόνισεν· ἐπειδὴ ἐδύνατο καὶ ἔξω τοῦ κόγχου τὴν οἰκείαν δεῖξαι ὑπόστασιν. Σαρκὸς πρὸς συνέργειαν ἐδέησε τῆ ὑποστάσει, καὶ φύσει θεραπευτικῇ ἐχρήσατο εἰς τελειότητος ὑπόστασιν. Ἐκρύβη ὡς ἐν τῆ μήτρᾳ τῶ κοίλω τοῦ κόγχου, καὶ ὡς ἐν φύσει ἐνεκεντρίσθη πρὸς τελειώσιν τῆς ὑπάρξεως. Ἡύξήθη διὰ τῆς ζωτικῆς φύσεως, καὶ τῆς 143 ποιότητος τῆς συλλαβούσης ἐκοινώνησε. Γέγονεν υἱὸς ὁ μὴ σπαρεῖς ἐκ σαρκός, καὶ τέκνον ἐκαρποφόρησεν ἡ φύσις δίχα ἀνδρὸς συνεργούντος τῆ γενέσει τῶν τέκνων. Ὡ τῶν μεγάλων μυστηρίων! Ὡ τῶν ἐπουρανίων δογμάτων! Ὅτι ἔτεκεν ἡ φύσις τὸ μὴ ἴδιον, καὶ γέγονε τέκνον τὸ μὴ ἐξ ἀνδρὸς καταβληθέν. Ἡ παρθένος μήτηρ καὶ ἡ φύσις πηγῆ· ἡ μήτρα τροφὸς καὶ ἡ κόρη συνεργός. Ἡ πρόσληψις ἐκ τῆς ποιότητος τῆς φύσεως, καὶ ἡ γέννησις ἐκ τῆς πληρώσεως τῆς τεταγμένης τῆ φύσει. Μόνη γυνὴ χωρὶς ἀνδρὸς ἐγέννησεν· ἀλλότριος γὰρ φθορᾶς ἦν ὁ γεννώμενος. Παρθένος ἔτεκε διὰ τὸν ὄντα τῆς ἀγνείας πηγὴν· ἀπειρος ἠδονῆς τῆ τεκνογονία ἐλειτούργησε· τὸν γὰρ τὰ πάθη νικῶντα προήγαγε. Πῶς οὖν σχῆμα μόνον ἀνείληφεν ὁ κοινωθήσας καὶ τῆ φύσει καὶ τῆ οὐσίᾳ καὶ τῶ χρόνῳ τῆς γεννήσεως; Πῶς οὖν προήλθεν ἄνθρωπος ὁ πᾶσαν πείραν δοὺς τῆ φύσει, χωρὶς τῆς φθορᾶς καὶ τῶν ὠδίνων; Οὔτε πέπονθεν ἡ Μαρία, ὡς γυνή, οὔτε ὠδινε τίκτουσα, ὡς παρθένος. Οὐκ ἦν ἀλλοτρία τοῦ γεννωμένου· εἶχε γὰρ κοινωνίαν διὰ τὸν θρέψαντα φύσιν. Μήτηρ ἦν τοῦ ἀλλοτρίου Υἱοῦ, διὰ τὴν χορηγίαν τῆς προσ 144 λήψεως. Ἡύξανεν ἐν τῆ μήτρᾳ ὁ Χριστός, ἀνευδής ὢν, ὡς Θεός. Υἱὸς γέγονε γυναικός, Υἱὸς ὑπάρχων Θεοῦ. Ἔγνω τὴν Μαρίαν μητέρα· περιέλαβε δὲ ἐξ αὐτῆς ἀνθρωπότητα ἡ Θεότης. Υἱὸς ἦν τῆς λειτουργησάσης, ὅτι οὐ μόνον τῆ πίστει παρέσχε τὴν προαίρεσιν, ἀλλὰ καὶ τῆ φύσει ἐκοινώνησεν εἰς τὴν πρόσληψιν. Εἰ σχῆμα προσειλήφει ὁ Λόγος, τίς ἦν χρεια φύσεως; Εἰ ὡς ἐν εἶδει προελήλυθε, τίς ἦν χρεια τῆς γυναικός; Εἰ ὡς διὰ σωλήνος κατελήλυθε, χρόνου διατί ἐδέετο καὶ συλλήψεως; Διατί ἐν παρθένῳ χωρεῖ ὁ μέλλων προϊέναι ἐκτὸς φύσεως; Ὁ οὕτω τεχθεῖς, ὡς καὶ ἐξ οὐρανοῦ ἐν τῆ Παρθένῳ ἐσκήνωσεν, ἵνατί εὐθὺς ἐξ οὐρανοῦ τῆ γῆ οὐκ ἐπεφήνατο; Ὁ μὴ προσειληφώς τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, εὐθὺς ἐκ τοῦ ἀέρος διατί ἀνθρώποις οὐκ ἐγνωρίζετο; Εἰ ἔσχε τὸ τέλειον τῆς οἰκονομίας, τί προσελάμβανεν ἂν ἐκ τῆς παρθενικῆς φύσεως; Οὔτε περιττός ἐστὶν ὁ Θεός, οὔτε χλευαστής· περιττὴ δὲ ἡ Μαρία, ἔὰν ὁ Χριστὸς ἦλθεν ἐν σχήματι. Χλευάζειεν ἂν καὶ ὁ Θεός, γέννησιν ἐπὶ φάτνης τοῖς ἀνδράσι δεικνύς. Ἔστω

ἡ ἀνάγκη τῶν λόγων τῶν αἰτιῶν κατηγοροῦσα. Ἐγὼ γὰρ ἀλήθειαν οἶδα τὸν Χριστόν, καὶ ἐν τῷ μαρ 145 γαρίτη θαυμάζω αὐτόν, ἅτε Θεὸν προσειληφότα ἐκ τῆς Παρθένου τὸν ἄνθρωπον. Ἔχω καὶ ἄλλην ἀπόδειξιν περὶ τῆς ὄντως αὐτοῦ ὑπάρξεως, τὴν ἄχρι τελείας αὐτοῦ ἡλικίας αὔξησιν. Εἰ γὰρ σχῆμα εἶχεν ὁ Λόγος, ἱμάτιον ἐνεδέδυτο. Δείξατε αὐξάνον ἱμάτιον. Καὶ εἰ ἐν σχήματι ὁ Χριστὸς παρεγένετο, δείξατε στολὴν προϊούσαν καὶ φαιδρὰν γινομένην, οὐχὶ δὲ παλαιουμένην. Καὶ εἰ ὁ Χριστὸς ἐν σχήματι ἐλήλυθε, νήπιος ὢν ἤκμαζε τὴν ἀνδρὸς τελείου κατάστασιν; Ἡ αὔξησις μαρτυρεῖ τῇ συλλήψει, καὶ ἡ σύλληψις τῇ αὔξήσει. Οὔτε ἐκεῖνη συντόμως ἐγένετο, οὔτε αὕτη παρήκε τὸν χρόνον τῆς φύσεως. Οὐκ ἔστι τὰ σχήματα ὑποστάσεως κοινά, ἀλλ', ὡς τὰ ἱμάτια, τέχνης εὐρήματα. Τίς οὖν χρεια φύσεως, τέχνης λειτουργούσης τῷ Χριστῷ; Τίς οὖν χρεια γυναικείας συλλήψεως, τῶν ὑλῶν οὐκ ἀπὸ ζώντων ἀνθρώπων προιουσῶν, ἀλλ' ἐν τῇ γῆ εὐρισκομένων; Παρθένος διηκόνησε τῇ φύσει τῆς Θεότητος, διὰ τοῦτο καὶ φύσιν ἄφθαρτον αὐτῇ ἐχαρίσατο. Εἰ ἦν πράξις ἢ λειτουργία, καὶ ἄνθρωπος ταύτην παρασχεῖν ἠδύνατο. Εἰ ἦν σχῆμα ἢ διακονία, ἢ τέχνη τῶν ἀνθρώπων συνεβάλλετο τῇ Θεότητι. Νηδὺς ἐλειτούργησε τῇ Θεότητι, καὶ διὰ τὴν ἐτοιμὴν ὑπακοὴν μισθὸν ἔλαβε τὴν ἀπονίαν. Προσήγαγε φύσιν πονεῖν ὀφείλουσαν, καὶ ἀπέλαβεν 146 αὐτὴν ἄπονον. Προσήγαγε δῶρον ἀσθενές, καὶ ἔλαβεν αὐτὸ ἰσχυρόν. Ἔδωκε μήτραν ἐπίπονον, καὶ ἔλαβεν αὐτὴν ἀδιάρρηκτον. Ἰατρὸς ὁ τὴν φύσιν αὐτῆς χρησάμενος, διὰ τοῦτο ὑγιῆ ἀποκατέστησεν. Οὐκ ἦν ἄνθρωπος, ὁ τὴν Παρθένον αἰτῶν χρῆσιν τεκνογονίας, ἀλλὰ Θεός. Διὰ τοῦτο παρέσχετο τῇ φύσει ὃ οὐκ εἶχεν, ἵνα δείξη ὅτι οὐκ ἦλθε τὴν φύσιν ῥῆξαι, ἀλλὰ ἄρρηκτον διαφυλάξαι. Μαργαρίτης ἦν ὁ γεννώμενος, διὰ τοῦτο ἐξώλισθε γεννηθεῖς ἄνευ ὠδίνων καὶ πόνων. Οὔτε τραχὺς ἦν ὡς γηώδης, οὔτε διακεχυμένος ὡς ὑγρός, οὔτε πολυμερὴς ὡς ὑλίκός· ἀλλὰ νήπιος, ἔχων Θεὸν τέλειον ὑπὸ φύσιν ἀπλότητος κρυπτόμενον. Διὸ ἐκ τῆς τοῦ ἐνότος δυνάμεως ἢ Παρθένου, ὡς κόγχος, ἔτεκε φυσικῶς, καὶ ὡς γυνὴ πέπονθεν οὐδαμῶς, πάλιν συνελθούσης τῆς φύσεως, ὡς αἰ πτυχαὶ τῶν ὀστρέων, ἐπὶ τὴν παρθενικὴν κατάστασιν. Οὐκ ἀπεσφραγίσθη ἡ φύσις τῆς Παρθένου, Χριστοῦ συλληφθέντος· διὰ τοῦτο οὔτε γεννηθέντος διηνοίχθη, ἵνα γεννήσῃ, οὐδὲ ἐρράγη γεννώσα. Ἀναγκάζομαι διατρίβειν ἐν τῷ λόγῳ, ἵνα πάντα λέγων δείξω τοῖς αἰρετικοῖς, 147 ὅτι ὁ Χριστὸς ἐτέχθη ἄνθρωπος, καὶ οὐ δοκῆσει προελήλυθεν. Ἡμεῖς, ὡς συλλαμβανόμεθα, οὕτω καὶ γεννώμεθα. Φθείρεται ἢ μήτηρ συλλαμβάνουσα, πονεῖ τίκτουσα, ἀπόλλυσι τὴν σφραγίδα τῆς φύσεως, ἵνα συλλάβῃ. Διὰ τοῦτο καὶ γεννώσα, οὐ διικνεῖται μόνον, ἀλλὰ καὶ χαλᾶται πρὸς ἐλάττωσιν τῆς φύσεως, καὶ ὠδίνει ὑπόμνησιν αἴρουσα τῆς ἐξ ἀρχῆς γενομένης φθορᾶς· ὅτι ὁ σπόρος προκόψας, ἢ φθορὰ ὠδίνας τὸ θέρος τῆς κατασπαρείσης σαρκὸς ἔχειν παρασκευάζει. Ὁ δὲ Χριστὸς οὐχ οὕτως. Ἐγεννήθη ἀνωδίνως, ἐπειδὴ ἀφθάρτως συνείληπται. Ἐν παρθένῳ σαρκὶ καταβέβληται, οὐχ ὑπὸ σαρκός, ἀλλ' ὑπὸ Ἁγίου Πνεύματος· διὰ τοῦτο προῆλθεν ἐκ Παρθένου· τὸ γὰρ Πνεῦμα τὴν μήτραν διήνοιξεν, ἵνα ἔλθῃ ἄνθρωπος, ὁ τὴν φύσιν δημιουργήσας καὶ τὴν δύναμιν τῇ Παρθένῳ πρὸς αὔξησιν αὐτοῦ παρασχόμενος. Τὸ Πνεῦμα ἦν μαιούμενον τὴν λοχὸν τὴν ἄλοχον. Διὰ τοῦτο οὔτε τὸ τεχθὲν τῇ σφραγίδι τῆς παρθενίας διώχλησεν, οὔτε ἡ παρθένος ἐπόνησε, διαιρεθεῖσα μὲν διὰ τὸν ὄγκον τοῦ τέκνου γεννωμένου, παλιννοστήσασα δὲ πάλιν ἐπὶ τὴν ἑαυτῆς σφραγίδα, ὡς αἰ πτυχαὶ τῶν κογχῶν προιέμεναι τὸν μαργαρίτην καὶ πάλιν ἐπὶ τὴν αὐτὴν ἀδιάλυτον ἔνωσιν καὶ σφραγίδα συνερχόμεναι. Οἶδα πολλοὺς ἄμεινον ἐπειληφότας, ὧν ἐχρήσαντο. Ὅτε οἱ χρησάμενοι, τε 148 χνῖται ὄντες, τὸ δοθὲν ἐν σφάλματι ἀποδεδώκασιν διορθωσάμενοι, πόσω μᾶλλον ὁ Θεὸς οὐ χειρὸν ἀπεδίδου ὑγιὲς χρησάμενος, ἀλλ' ἄμεινον; Διὰ τοῦτο ἄφθαρτον χρησάμενος φύσιν, ἀπαθῆ κατέστησεν δι' αὐτῆς γεννηθεῖς. Μηχανικοὶ δύνανται ἐπέχειν ἐναντία πνοῇ ἐν

σκεύει τὰ ὕδατα, καὶ διὰ πτερῶν ἀνοίγουσι καὶ κλείουσι αὐτομάτους πόρους ἐν τοῖς σκεύεσιν ὄντας· ἄρα ὁ Θεὸς ἀνθρώπων οὐκ ἂν ἦν ἐντεχνότερος εὐρύναί καὶ στενωῶσαι τὴν φύσιν μηδὲν ἐκ τῶν ἐν μέσῳ προϊόντων ὄγκων διοχλουμένην; Οἱ βασιλεῖς, ἐν αἷς ὑψοῦνται πόλεσιν ἢ γεννῶνται, προνόμια δωροῦνται· ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τῇ Παρθένῳ οὐ παρείχετο μητρὶ οὖση τὴν παρθενίαν, καίπερ δυνάμενος; Ἄλλοι τῶν κρατούντων τόπους, καὶ πηγὰς ἐπινοοῦσι καὶ φύσεις ὑδάτων, καὶ κράσεις ἀέρων βελτιοῦσι ἐπινοία συνέσεως· ὁ Χριστὸς οὐ πολλῶ μᾶλλον καὶ αὐτὰ τὰ δοκοῦντα ἐνοχλεῖν τῇ φύσει οὐ διωρθοῦτο, ἀλλ' ὡς εἷς τῶν ἀνθρώπων τὴν τεκοῦσαν μητέρα μίαν εἶναι τῶν πολλῶν κατελίμπανεν; Ὡσπερ μόνος ἐκ Παρθένου ἐτέχθη Χριστὸς, οὕτως ἔδει καὶ τὴν Μαρίαν τεκοῦσαν διαμεῖναι παρθένον, καὶ γενέσθαι μητέρα ἀνώδινον. Μὴ σε ἡ οἰκεία φύσις τυφλοῦτω ἀπιστεῖν τῇ Θεότητι. Μὴ σε τὸ ἐμπαθέες σου 149 σῶμα στρεβλοῦτω κατηγορεῖν τῆς φύσεως τῆς ἀνθρωπίνης, ὅτι ὁ Χριστὸς οὐκ ἤλθεν ἵνα δουλεύσῃ τοῖς πάθεσιν, ἀλλ' ἵνα ἀφανίσῃ τὴν ἀμαρτίαν. Οὐκ ἐνέδυσσε τὸ σῶμα ἵνα χλευάσῃ τὴν φύσιν. Οὐκ ἔφυγε τὴν πρόσληψιν ἵνα τιμῆσῃ τὸ σχῆμα. Εἰ διὰ τοῦ σχήματος ᾤετό τις δρᾶν ἀξιοθαύμαστον, πάντως πλέον ἂν τι διεπράξατο δι' αὐτῆς τῆς φύσεως. Εἰ τῆς φύσεως τὸ σχῆμα ἐτίμησε, καλὸν ἢ φύσις τιμῆς ἀξιοθεῖσα ἀπὸ τῆς Θεότητος. Εἰ δὲ διὰ κατόρθωσιν ἤλθεν ἐν σχήματι, θαυμασιώτερα ἢ φύσις τοῦ σχήματος, ἐναργεστέραν παρέχουσα τὴν διόρθωσιν. Εἰ μηδὲν συνήνεγκε τὸ σχῆμα, ἔδει ἐκτὸς αὐτοῦ κατορθῶσαι τὸ προκείμενον. Εἰ μηδὲν κατώρθωσεν ἐν τῷ σχήματι, περιττὸς ὁ περιττὸν περιφερόμενος. Προσέχετε τῷ μαργαρίτῃ καὶ μὴ πλανᾶσθε· οὐ γὰρ παύσομαι κρατῶν τὸν ἔλεγχον, ἕως ἂν εὐθύνω τοὺς κατηγοροῦς. Ἴδτε ὅτι οὐκ ἔστι σχῆμα, ἀλλ' ὑπαρξίς, καὶ θαυμάσατε τὴν πλοκὴν τῆς φύσεως. Ἄδιαίρετος οὗτος ὁ λίθος ὁ πολυτίμητός ἐστιν· οὐδεὶς γὰρ τῆς Θεότητος χωρίσει τὴν πρόσληψιν. Ἀστραπὴ καὶ ὕδωρ συνεφώνησαν· δύο ὑπεναντία συνεπλάκησαν. Πῶς οὖν ὁ κρατεῖς ἀγνοεῖς, καὶ ὁ μὴ κρα 150 τεῖς περιεργάζῃ; Ἐκ πυρὸς ἢ ἀστραπῆς, καὶ πῦρ· ὅθεν καὶ φωτίζει καὶ φλέγει. Αἱ κόγχαι ἐξ ὕδατος, καὶ δι' ὕδατος αὖξοσι. Πῶς οὖν οὐκ ἔφλεξεν ἢ ἀστραπὴ τῆς κόγχης τὸ σωματίον; Πῶς συνήλθον οὐσιωδῶς τὸ ὕδωρ καὶ τὸ πῦρ, καὶ ἄλληλα οὐ διέφθειραν; Οὐ δύνῃ εἰπεῖν, ἀλλ' ἀναγκάζῃ πιστεῦειν ἃ βλέπεις καὶ ἃ ψηλαφᾷς. Γενέσθω σοι μαρτύριον ἢ φύσις, ἢν εἰπεῖν οὐκ ἐπίστασαι, ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἄνευ σποράς γίνεται, καὶ δύο ὑπεναντίων οὐσιωδῶς ὁμοιοσάντων, τῶν ὑποστάσεων δεικνυμένων ἐπὶ ἐκάστης φύσεως. Φθάνω ὑμῶν τὴν κατηγορίαν. Οἶδα ἐξ ὑμῶν τινὰς λέγοντας· Θεὸς ἀγέννητος, ἢ σὰρξ ὀρατὴ· Θεὸς ἀπαθής, ἢ φύσις ἐμπαθής. Πῶς τοσοῦτοις ὑπεναντίοις ὁμόνοια πρὸς μίαν ὑπόστασιν ἐγένετο; Ἐχεις τὸν μαργαρίτην ἀπάντων τῶν εἰρημένων διεκφάντορα καὶ σαφηνιστήν· τὸ γὰρ πῦρ σημαίνει τὴν Θεότητα, καὶ τὸ ὕδωρ τὴν πρόσληψιν. Οὐ τὸ ὕδωρ προσεῖληφε τὴν ἀστραπὴν, βαρὺ γὰρ ἐστι, καὶ οὐκ ἐξικνεῖται πρὸς τὸ ὑψηλότατον τοῦ πυρὸς. Ἡ ἀστραπὴ ἐπιπετασθεῖσα συνεπλάκη τῷ ὕδατι, καὶ ἡ κόγχη θροισθεῖσα ἀπέκλεισε συναφθὲν ἐκάτερον. Ἡ θερμὴ τοῦ σώματος ἠνώθη τῷ ἐπεισελθόντι, καὶ ἡ ἀσφάλεια συνελθουσῶν πτυχῶν ἀδιάρρευστον διεφύλαξε τὸ χαῦνον. 151 Ἡ φύσις διὰ τὴν ἔνωσιν ἠὔξησε τὸ ἀποκλεισθέν. Προϊόντος τοῦ καιροῦ, προῆλθε τὸ ὕδωρ καὶ τὸ πῦρ εἰς μαργαρίτην. Οὕτω λέγει καὶ τὸ Εὐαγγέλιον, ὅτι Πνεῦμα Κυρίου ἐπελεύσεται ἐπὶ τὴν Παρθένον. Διατί; Ἴνα λάβῃ δύναμιν χωρῆσαι τὴν Θεότητα. Καὶ δύναμις Ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι. Ἡ ἀστραπὴ ἐπιστήσεται σοὶ τῇ φύσει, ὅτι τὸ γεννώμενον ἐκ σοῦ ἅγιον, κληθήσεται Υἱὸς Θεοῦ. Οὐκ εἶπε, τὸ γεγεννημένον πάλιν γεννηθήσεται, οὐδὲ εἶπε, τὸ γεννώμενον ἐκ τῆς δυνάμεως ἢ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἀλλ' ἐκ σοῦ· ἵνα δείξῃ τὴν φύσιν τῆς Παρθένου λειτουργοῦσαν τῇ Θεότητι, καὶ τὴν πρόσληψιν ἐν αὐτῇ καὶ ἐξ αὐτῆς τῷ Λόγῳ καὶ τῷ Θεῷ συμπλεκομένην. Εἰ μὴ εἶπε, τὸ γεννώμενον ἐκ σοῦ, τάχα ἂν σχῆμα ἐνομίσθη ὁ Λόγος προσειληφέναι. Ἐνια τῶν ἀντιγράφων οὐ περιέχει τό, ἐκ σοῦ, ταῖς αἰρέσεις

χαριζόμενα. Εἰ καὶ μὴδ' ἔχει τό, ἐκ σοῦ, ὧ αἰρετικέ, ἡ προσθήκη ἐκ σοῦ σώζει τὸν νοῦν, ὃν εἶπεν ἐν τῷ, διὸ καὶ τὸ γεννώμενον, σημαίνων τὴν προσπλοκὴν τῆς προσλήψεως. Ἡ σύλληψις ἐλέγχει τὴν φύσιν καὶ ἀποβάλλεται τὸ σχῆμα, καὶ ἡ λέξις τοῦ Ἀρχαγγέλου συνιστᾷ ὅτι ἡ Θεότης δι' οὐδὲν ἄλλο τῇ Παρθένῳ ἐπεσκίασεν, ἢ ἵνα γεννηθῆ ἄνθρωπος. Ἐπεὶ ἡδύνατο συντό 152 μως ὀφθῆναι πάση τῇ γῆ, εἰ μὴ δι' ἀληθινῆς τῆς τοῦ ἀνθρώπου πλοκῆς ἐβούλετο τοῖς ἀνθρώποις ἐπιδημῆσαι. Ἐπίβλεψον τῷ μαργαρίτη, καὶ βλέπης αὐτὸν τὰς δύο φύσεις συνέχοντα. Φαιδρότατός ἐστι διὰ τὴν Θεότητα, λευκὸς διὰ τὴν πρόσληψιν. Ἐν τῷ λευκῷ βλέπεις τὸ φαιδρόν, ἐν τῇ ἀρετῇ ὀραῖς τὴν ἔνοικον δύναμιν. Σκληρὸς διὰ τὴν ἀνθρωπεῖαν φύσιν, λεῖτος διὰ τὴν ἐπουράνιον κατάστασιν. Ὑδατώδης διὰ τὴν ἐπίγειον φύσιν, πυρώδης διὰ τὴν τῆς Θεότητος ὑπόστασιν. Πᾶσι σκοπὸς ἐστὶ φυσικὸς, ὅτι ἕκαστος, ὡς ἐν κατόπτρῳ, τὰ κατ' αὐτὸν φωτίζεται. Τὰ κάτοπτρα τέχνη γίνεται· διὸ ἔχει τινὰ παραλογισμὸν εἰς τὴν τοῦ προκειμένου παράληψιν. Ὁ δὲ μαργαρίτης φυσικὴν ἔχει τὴν χάριν, καὶ τὸ λυσιτελεῖς ἔμφυτον. Καὶ ἕτερα πολλὰ ἐκ δύο τινῶν ἐν γίνονται· ἀλλ' οὐ γεννῶνται, καθὼς ὁ μαργαρίτης, οὔτε ἐκ πυρὸς καὶ ὕδατος λαμβάνονται. Ὅρα! Μὴ ζῆτει τὰ ὑποδείγματα ἐν πᾶσι τοῖς μαργαρίταις· οὐ γὰρ πάντες εἰσὶ γνήσιοι, ἐν αὐτοῖς ἀπαρτισμάτια ἔχοντες ἢ εἵπομεν· τὸ γὰρ πλῆθος αὐτῶν τὸ γεωδέστερον μέρος ἔχει πολὺ. <Εἰσὶν> αἱ εἰς τὸν βυθὸν διατρίβουσαι κόγχαι· αἱ δὲ ἐν τοῖς τεναγώδεσι τῇ ἰλύϊ χαίρουσι, καὶ διαφόρους σκωρίας ἐσθίουσαι, βράδιον ἔχουσι 153 τοὺς καλοὺς μαργαρίτας. Ἐχει καὶ ἄλλην αἰτίαν ὁ μαργαρίτης· ὅτι, ἐὰν μὴ ἀπαρτισθῆ ὁ χρόνος τῆς γεννήσεως αὐτοῦ, ὡς ἄωρος προῖων, λιθώδης εὐρίσκεται· ὅθεν καὶ οἱ βύθιοι οἱ πολλοὶ εἰσὶν ἀδόκιμοι. Ἐὰν μὴ ἐκτεχθῆ, οὐκ ἔστι χρήσιμος. Τοὺς πολλοὺς γὰρ οὐχ εὐρίσκουσι, ἀλλ' ἐξ αὐτῶν τῶν κογχῶν ἀναλέγουσι. Διὰ τοῦτο ἀπαρτισμάτια λέγονται, ἐπειδὴ ἀπαρτίσαντα τὴν αὐξήσιν καὶ πέμψαντα τὴν οὐσίαν εἰς τὴν δύναμιν τῆς φύσεως, οὐκ αἴρονται, ἀλλὰ τίκτονται. Οἱ καὶ πολλῆς τιμῆς ἄξιοι γίνονται. Ἴνα δὲ μάθης ὅτι καὶ ἐν τῇ θαλάσῃ ζῶα ὕδωρ ἐστίν, ἀνάγνωθι τὸν Νόμον καὶ ἀκούεις μαρτυροῦντα τὸν Θεὸν ὅτι τοῖς ὕδασι ἐπέταξε προαγαγεῖν σὺν πᾶσι καὶ τοὺς μύακας· ταῦτα γὰρ ἐστὶ τὰ ἐν τοῖς ὕδασι ἔρποντα. Ἐξ ἀκαθάρτων ζῶων ὁ μαργαρίτης· ἐπειδὴ καὶ ὁ Χριστὸς ἐγεννήθη ἐκ φύσεως τῆς ῥυπωθείσης καὶ χρηζούσης καθάρσεως διὰ τῆς τοῦ Θεοῦ ἐπισκοπῆς. Ὡσπερ ἡ ἀστραπὴ τὰ πάντα, οὕτω καὶ ὁ Θεός· καὶ ὡσπερ ἐκείνη φωτίζει τὰ ἀπόκρυφα, οὕτω καθαίρει ὁ Χριστὸς καὶ τὰ τῆς φύσεως κρύφια. Καὶ διὰ τοῦτο ἐκάθηρε τὴν Παρθένον, καὶ οὕτως ἐγεννήθη, ἵνα δείξῃ ὅτι, ὅπου Χριστὸς ἐστὶ, πᾶσα καθαρότης ἐνεργεῖ. 154 Ἐκάθηρεν αὐτὴν ἐν τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι προετοιμάσας, καὶ οὕτω συλλαμβάνει αὐτὸν ἢ μήτρα γενομένη καθαρά. Ἐκάθηρεν αὐτὴν ἐν ἀγνείᾳ, διὸ καὶ γεννηθεὶς, παρθένον ἀπολέλοιπεν. Αἱ κόγχαι δηλοῦτωσαν ὅτι οὐ διὰ τοῦ μέλους τοῦ γυναικείου συνείληφεν ἡ Παρθένος· ἀνέπτυσαν γὰρ ὄλον τὸ σῶμα ταῖς δύο πτυχαῖς, καὶ οὐ τὴν σαρκικὴν κατάστασιν παρέσχον. Αἱ κόγχαι ἀμερίμνως ἀπολυτὸν ἔσχον τὸ σῶμα, καὶ αἰφνιδίως ἐπληρώθησαν τῆς ἀστραπῆς. Οὕτω καὶ ἡ Παρθένος παντὶ τῷ σώματι ἐδέξατο τὸν Θεοῦ Λόγον ἀπλότῃ φύσεως καὶ οὐ περιεργεῖα κινήσεως. Ἐπληρώθη τῆς Θεότητος, καὶ συνῆκεν ὅτι οὐ προσέλαβεν ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης καταστάσεως τὴν πρόσληψιν. Ἐνόει τὴν σύλληψιν, ἠγγόει τὴν συνουσίαν. Ἐνόει τὸν ὄγκον τὸν κρυπτόμενον, ἀπείρως δὲ εἶχε τῆς περιέργου φθορᾶς τῆς ὀρέξεως. Πάντα τὰ μέλη συνέντρονον πρὸς ἀγνείαν, τῆς οἰκείας ὀρμῆς ἐπιλαθόμενα. Ὅτι καὶ ἡλίου ἀνατολαῖς, πάντα φωτοειδῆ γίνονται, ἐὰν ἔξωθεν φαίνων ὁ ἥλιος φωτίζῃ τὰ σύμπαντα. Τί ποιήσει ἐν οἰκίσκῳ ὄλος γενόμενος; Εἰ τὸν Παῦλον ὁ Χριστὸς, ἐξ οὐρανοῦ φωτίσας, ἠλλοίωσε πρὸς εὐσέβειαν, καὶ ἐποίησε τὸν λύκον πρόβατον, καὶ τὸν διώκτην Ἀπόστολον, καὶ 155 τὸν ἀπάνθρωπον εὐσπλαγχνον, καὶ εὐπειθῆ τὸν δυσπειθῆ, πόσω μᾶλλον ἔσωθεν ἐν τῇ Μαρίᾳ ὦν θεῖος Λόγος, πάσης αὐτὴν φθορᾶς καὶ τροπῆς

ἄλλοτρίαν κατέστησεν; Ἔλαβεν ἀρραβῶνα τὴν πίστιν τῆς νεάνιδος, καὶ οὐκέτι προσκλινῆς ἦν ἡ χάρις, ἀλλὰ δικαίῳ λόγῳ παρεῖχεν αὐτῇ τῆς ἀφθαρσίας τὴν δύναμιν. Ἡ πίστις τὴν φύσιν προσήγαγε· καὶ λαβοῦσα αὐτὴν ἡ χάρις, οὐκέτι αὐτὴν φθαρτὴν γενέσθαι εἶασεν, ἀλλ' ἑαυτῇ προσωκείωσεν, ὡς βασιλεὺς ἰδιώτου σκευῶς ἴδιον ποιησάμενος. Καὶ γέγονεν ἡ Μαριάμ οὐκέτι γυνή, ἀλλὰ παρθένος διὰ τῆς χάριτος· ὡς τροφή κτηνώδης γενομένη βασιλική, διὰ τὴν τοῦ βασιλέως μετοχὴν. Οὐ λέγω ὅτι ἀθάνατος ἦν, ἀλλ' ὅτι ὑπὸ τῆς ὀρέξεως οὐ διετράπη, γεγανωμένη ὑπὸ τῆς χάριτος. Εἶχε τὸν ἰὸν ἡ φύσις συνεπόμενον τῷ χαλκῷ, ἀλλ' ἡ χάρις ἐκάθηρεν, ἐγάνωσε, διὸ ἐφύλαξε. Φιλῶ τὸν τοῦ Εὐαγγελίου λίθον, ὅτι τροφή μου γέγονε τῆς ψυχῆς. Θαυμάζω τὸν μαργαρίτην, ὅτι ὁμιλεῖ μοι περὶ τῶν εἰς Χριστὸν διηγημάτων. Τέθεικα τὴν παραβολὴν, ὅτι παρέβαλέ μοι γνῶσιν διπλῆν. Ἔγνων ἐν αὐτῇ φύσεως σύγκρασιν καὶ Θεότητος δύναμιν. Συνῆκα ἐναντίων ὁμόνοιαν, καὶ ἐναλλαγὴν καταστάσεως φυσικῆς. Βλέπω τὸν οὐρανὸν τῇ γῆ ἐνούμενον. Ὅρῳ ὅτι οἱ δύο αἰῶνες εἰς ἓνα δεσμὸν 156 συνήχθησαν. Ἐσφράγισεν ἡ χάρις τὴν ὁμόνοιαν, καὶ οὐχ εὐρίσκω διελεῖν τὴν ἐκάστου ὑπόστασιν. Νοῶ τὴν διάφορον δύναμιν, καὶ ἡ τοῦ μαργαρίτου περιφέρεια ἀπάγει τὴν διάνοιαν μὴ καταλαβεῖν πῶς ἐξεύχθησαν. Ἴσος ἐστὶ πανταχόθεν· ὁ γὰρ Χριστὸς ἀφείλε τὸ ἄνισον, καὶ ὡς τεχνίτης ἴσους τοὺς δύο αἰῶνας συνῆψε, καὶ οὐδεὶς αὐτοὺς διελεῖν δύναται. Τῶν κογχῶν αἱ πτυχαὶ διαιροῦνται, τοῦ μαργαρίτου δὲ τὰ μέτρα ἀδιαίρετα τυγχάνουσιν. Ἐκεῖναι τομὴν ἐπιδέχονται, οὗτος δὲ ἄτμητός ἐστιν· ἵνα νοήσης τοῦ Νόμου τὰς δύο πλάκας, καὶ τοῦ Εὐαγγελίου τὸ ὄρθιον, τὸ μονοειδές, τὸ πολύτιμον. Τὰ ἐπίγεια περιέχει ὁ Νόμος· τὰ ἐπουράνια τὸ Εὐαγγέλιον. Ἴδου ἡ κόγχη καὶ ὁ μαργαρίτης, ἃ συνῆψεν ὁ Χριστός. Διὰ τῆς χάριτος ἀνατρέχων πρὸς τὴν γέννησιν, καὶ ἐξετάζων τοῦ νοητοῦ μαργαρίτου τὴν φύσιν, ἐπέγνων τὴν δύναμιν, ἐνόησα τὴν πλοκήν, κατέλαβον τὴν φύσιν. Θέλω πάλιν νοῆσαι τοῦ σοφοῦ Δημιουργοῦ τὴν τέχνην. Συνίημι Δημιουργὸν εἶναι γεωργόν, καὶ ἐπιγινώσκω ὅτι οὐ γῆν γεωργεῖ, ἀλλὰ φύσεων ὁμόνοιαν. Οὐ σπεῖρειν καὶ θερίζειν ἐπιχειρεῖ. Οὐ τρυγᾷ καὶ μεγάλης ληνοῦ ποιεῖ εἰσφοράν. Προκιχρᾷ τῇ φύσει τῶν ἀνθρώπων τὸν Υἱόν, καὶ τόκον 157 εἰσπράττεται δι' αὐτοῦ πάσης ψυχῆς τὴν ἐξουσίαν. Διὰ τοῦ χρέω προκυροῖ ἑαυτῷ πᾶσαν τὴν νομὴν τῶν ἐπιγείων, καὶ διὰ βραχείας συμπεριφορᾶς Κύριος πάντων γίνεται, οὐ μόνον ὡς Δημιουργός, ἀλλὰ καὶ ὡς Λυτρωτής· οὐ μόνον ὡς Θεός, ἀλλὰ καὶ ὡς ἐξ ἰδρώτων ὠνούμενος. Δίδωσι τὸν μαργαρίτην, ἵνα καὶ αὐτὸν τὸν ὄβολον τῆς φύσεως μὴ ἀπολέσῃ. Δίδωσι τὸν Υἱόν, ἵνα τὸν δοῦλον ὑποτάξῃ. Ὡ μεγάλης φιλανθρωπίας! Ὡ ῥιψοκινδύνων ἐπιχειρημάτων! Ὅτι τῇ κόγχῃ πιστεύει μαργαρίτην, καὶ δι' ὄβολον λίθον τίμιον παρυβρίζει. Βλέπεις τὸν ἔμπορον; Νοεῖς τὸν πάντα πωλήσαντα, ἵνα ἀγοράσῃ τὸν μαργαρίτην; Ἐπιγινώσκεις τὸν πολυκτῆμονα, πῶς πάντα ἀποδίδωσιν, ἵνα πρήται τὸν ἀγρὸν καὶ τὸν ἐν αὐτῷ θησαυρόν; Οὗτός ἐστιν ὁ Πατήρ, ὁ διὰ τοῦ Υἱοῦ ἀγοράζων ἅπαν τὸ τῆς ἀνθρωπότητος χρήσιμον. Πάντα ἐπώλησε τὰ ἐπίγεια αὐτοῦ κτήματα, ἵνα ἀγοράσῃ τῆς γῆς τὸ ἄροτρον, ὃ αὐτὸς ἔκτισεν. Ἔδωκεν αὐτὸ τῷ Ἀδάμ, καὶ ἀπώλεσε τοῦτο διὰ τῆς τῶν ματαίων ἐπιθυμίας. Ἀγοράζει τὸν ἀγρὸν, οὐ διὰ τὴν χρῆσιν τῆς γῆς, ἀλλὰ διὰ τὸν θησαυρὸν τὸν κρυπτόμενον. Καὶ τίς ἐστὶν ὁ ἀγρός; Τῶν ἀνθρώπων τὸ σῶμα. Καὶ ἡ ψυχὴ ὁ θησαυρός. Διὰ τὴν ψυχὴν, ἦν αὐτὸς κατ' εἰκόνα 158 καὶ καθ' ὁμοίωσιν ἐποίησε, πωλεῖ οὖν πάντα, καὶ ἀποστέλλει τὸν Υἱὸν ἀγοράσαι τὸ κτῆμα. Οὐκ ἐπώλει ὁ τύραννος τῇ Θεότητι, εἰ μὴ ἐφόρεσε τὴν ἀνθρωπότητα. Ἦδει τὴν δύναμιν καὶ ἐδεδίει τὴν μετὰπρασιν. Ἀνθρώπῳ ἐπώλει, εἰδὼς τὴν ἀσθένειαν, καὶ ὅτε θέλει, διὰ τῆς ἀπατηλῆς βίας, ἀφαιρεῖται τὸ κτῆμα καὶ τὸν θησαυρόν. Τοῖνυν πέμπει τὸν Υἱὸν πρὸς τὸν τύραννον, καὶ λέγει πρὸς αὐτόν· δὸς αὐτῷ τὰ λοιπὰ κτήματα, ἐν οἷς οὐκ ἔστιν ἀντιλογία ὅτι ἐμά ἐστι. Μόνος ὁ ἄνθρωπος, διὰ τὴν προαίρεσιν, ποιεῖταί μου τὴν δεσποτείαν ἀναμφίβολον· διὰ τῆς ὁμολογίας καὶ τῆς ἐξαρνήσεως θησαυρὸν ἔχει

τὴν ἀπομίμησιν. Ὅτι δόξα μου ἐστὶ, μὴ ἀπολέσαι ὁ ἑμαυτῶ πρὸς λειτουργίαν ἔκτισα. Δὸς αὐτῶ τὰ κτήνη καὶ πάντα τὰ ἄλογα, μόνον τὸν ἄνθρωπον ἐλευθέρωσον. Παρέχει <οὖν> αὐτῶ τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Γεργεσηνῶν χοίρους, καὶ ἠγόρασε τὸν ἀγρὸν καὶ τὸν θησαυρόν, λυτρωσάμενος τὸν ἄνθρωπον ἐκ τῆς ἐξουσίας τοῦ δαίμονος. Οἱ χοῖροι καὶ οἱ ὄνοι καὶ οἱ ταῦροι καὶ οἱ λέοντες, οὐδὲν παρέχονται κλέος τῶ ἔχοντι. Ὁ ἄνθρωπος μεγάλα δίδωσιν, ὅτι ἡ θυσία αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ἐκ τῶν φθαρτῶν καὶ τῶν ἐδωδίμων, ἀλλ' ἐκ τῶν οὐρανίων θησαυρῶν. 159 Οὗτός ἐστιν ὁ θησαυρός, οὗτος ὁ ἀγρός. Ὁ δὲ ἔμπορος ὁ Πατὴρ ἐστίν. Ὁ μεσίτης ὁ Χριστὸς ἐστι. Προσῆλθεν ὡς ξένος· ἠγόρασεν ὡς ἔμπορος· ὡς Δεσπότης ἠϋθένησεν· αὐτὸς γὰρ καὶ ὁ Πατὴρ ἐν εἰσίν. Ἐν τῇ Θεότητι ἠϋθένησεν, ἐν τῇ φύσει τῆς προσλήψεως ἐμεσίτευσεν· ἐν τῇ πράσει ἠγόρασεν, ἐν τῇ δυνάμει ἐνίκησεν. Ἐλαβε τὸν ἀγρὸν, καὶ οὐκ ἤδει ὁ τύραννος ὅτι καὶ τὸν θησαυρὸν συνεπώλησεν. Ἐλαβεν, ὡς δούλον, τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἠγνόει ὁ Ἐχθρὸς ὅτι καὶ τὸ πεκούλιον αὐτοῦ συνεπώλησεν. Ἐκράτησε τοῦ ἀνθρώπου ὁ Χριστὸς, καὶ συμπεριέλαβε καὶ τὰ τοῦ δούλου εἰς ἑαυτόν. Πάντα τὰ ἄλογα δούλα ἦσαν τῶ Ἀδάμ. Ἐδόκει ὁ Ἐχθρὸς ὅτι λαβωναὐτὰ ἀντίσωμα τοῦ Ἀδάμ εἶχεν ὑποκείμενα· συναπῆλθον τῶ δεσπότη διαπραθέντι, τὴν φυσικὴν δεσποτείαν ἐπιγνόντα. Ἐπώλησεν ὁ τύραννος καὶ τὸν ἄνθρωπον καὶ πάντα τὰ ἄλογα· ὅτι ὁ ἄνθρωπος διὰ προαιρέσεως αὐτὰ τῶ Θεῷ παρέστησε. Διὰ τοῦτο πάντα τὰ ἔθνη ἐπὶ τέλει μετὰ τοῦ Ἰσραὴλ ἐκτήσατο. ἠγόρασεν ὁ Χριστὸς τὸν ἀγρὸν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, δούς τὸ αἷμα τὸ ἅγιον, τὴν τιμὴν. Εἰς νομὴν εἰσῆλθεν ἐπὶ τῆς ἀναστάσεως, ἐκβαλὼν τοὺς τυράννους καὶ τοὺς ἰδίους προστησάμενος. Ὁ ἀγρός 160 ἦν πᾶσα ἡ γῆ, καὶ ὁ θησαυρός οἱ ἐν αὐτῇ κρυπτόμενοι Ἅγιοι. Ἐλαβε τὸ φαινόμενον κτῆμα, ἴνα, ὅτε θέλει, λαμβάνῃ καὶ τὸ κρυπτόμενον χρῆμα. Εἰς νομὴν εἰσῆλθε τῶν ζώντων, συμπεριεῖληφε καὶ τοὺς μὴ φαινομένους νεκρούς. Ἀνῆκε τέως μὴ λαβεῖν τὸν θησαυρόν, ἴνα λάβῃ αὐτὸν ἐπὶ τῆς ἀναστάσεως. Ἀπεδήμησε μικρόν, φύλακας καταστήσας τῶ θησαυρῶ καὶ οἰκονόμους τῶ ἀγρῶ, ἴνα, ὅταν κελεύσῃ, ὁ θησαυρὸς διὰ τῆς ἀναστάσεως παραστῆ τῶ Βασιλεῖ. Ὁ θησαυρὸς ἐν ὀστράκῳ καταγγίζεται· ὁ γὰρ ἀγρός τοῦ κεραμέως ἐστὶ τὸ ἔργαστήριον. Εἶπεν ὁ Θεὸς τῶ Προφήτῃ· εἴσελθε εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ κεραμέως. Τίνος κεραμέως, ἢ τοῦ Θεοῦ; Αὐτὸς γὰρ ἐστίν ὁ ποιῶν ἐκ τοῦ ἀγροῦ τούτου τὴν ἀνάστασιν. Ἐως τῆς συντελείας πηλοποιεῖται τὸν ἀγρὸν ἐν τοῖς ἀνθρωπίνους σώμασι· μετὰ τὴν συντέλειαν ὀστρακεῖ τὰ σκεύη· τὰ μὲν τῶν ἁγίων διὰ τῆς χάριτος, τὰ δὲ τῶν ἁμαρτωλῶν διὰ τῆς γεέννης τοῦ πυρός. Ὁ τοῦ μαργαρίτου τρόπος ἤδη γέγονεν· οὐ γὰρ ἐν τῶ ἀγρῶ κατῶρυκται, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἐμπορίου εὐθὺς παρείληπται. Οὗτός ἐστιν ἡ ἀπαρχὴ τοῦ σταυροῦ· διὰ τοῦτο καὶ μόνος ἐγήγερται, ἐπειδὴ καὶ μόνος ἠγόρασται. Οὐ μετὰ θάνατον ἠγόρασε τὸν μαργαρίτην, ἐπειδὴ τὸν ἰσχυρὸν ἐν τῶ σταυρῶ ἐτροπώσατο. Ἦττησεν 161 αὐτόν, εἶθ' οὕτως ἔλαβε τὴν πανοπλίαν αὐτοῦ, καὶ εἶθ' οὕτως αὐτόν ἐσκύλευσε. Διὰ τοῦτο λέγει· ἐξουσίαν ἔχω τὴν ψυχὴν μου θεῖναι, καὶ λαβεῖν αὐτήν· ἐπειδὴ ἐξουσίαν ἔσχε τοῦ θανάτου. Καὶ πρὸ τοῦ θανεῖν αὐτόν, ἔδοξε κρατεῖσθαι ὁ μαργαρίτης· οὐχ οὕτως ὑπὸ τοῦ Ἐχθροῦ, ἀλλ' ὑπὸ τῆς φύσεως. Καὶ ἔτι αὐτοῦ ὄντος ἐπὶ τῆς γῆς ἡ συναλλαγή ἐγένετο. Ὁ μισθὸς τοῦ μεσίτου γέγονεν ὁ μαργαρίτης· ὁ γὰρ μωρὸς Δεσπότην ἠγνόει, οὐ κατέπτυνεν. Ἐλαβεν ὁ Χριστὸς τὸν μισθόν. Ἐλαβε τὸν ἀγρὸν, ἔλαβε καὶ τὴν τιμὴν τοῦ ἀγροῦ· ὅτι συνηκολούθησεν ἡ φύσις ἢ ἄλογος τῶ ἐξ ἀρχῆς ἠγουμένῳ. Ἐχει τὴν ἐξουσίαν τῶν ζώντων ἐν τῶ ἀγρῶ. Ἐχει τὴν δεσποτείαν τῶν νεκρῶν ἐν τῶ θησαυρῶ. Ἐχει τὴν πρόσληψιν ἐν τῶ μαργαρίτῃ συνδιαγωνίζουσαν. Ἐχει τὸν ἀρραβῶνα, τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τὴν χρίσασαν τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ εἰς τὴν κατὰ τοῦ τυράννου ἄθλησιν. Τοῦτο γὰρ ἦν βραβεύων ὁ Πατὴρ καὶ δούς γέρας τῶ νικητῇ. Ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς ἐπιστήσωμεν τοῖς εἰρημένοις, ἴνα ὡς ἐν κεφαλαίῳ συνῶμεν ἕκαστα, ὡς δέον ἐστὶ. Τὸν Πατέρα Θεὸν γεωργόν, δημιουργόν, ἔμπορον καὶ

κεραμέα, μεσίτην καὶ δανειστήν, βραβευτήν καὶ φιλότιμον ὁ λόγος ὠνόμασε. 162 Μέγας ἀληθῶς ὁ τοῦ Κυρίου λόγος, δυσι ρήμασι συγκλείσας τοσαύτην δύναμιν γνώσεως. Πάλιν γίνεται ὁ μαργαρίτης τὸ Εὐαγγέλιον, ὅτι ἐν εὐτελεῖ γράμματι τοσαύτην ἐμπεριέχει δύναμιν μυστηρίων, καὶ ἐν χάρτη οἰκτρῷ συνέχεται γνώσις οὐράνιος. Καὶ λέγουσιν οἱ αἰρετικοί· ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἀπηξίου φύσιν ἀνθρώπου λαβεῖν. Τὸν οὐρανὸν ὁ Θεὸς χάρτη ἐνεπίστευσε, καὶ τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου τὴν φύσιν ἀναλαβεῖν; Οὐ λέγω διὰ τὸ ἴσον, ἀλλὰ δεικνύω τοῦ Πατρὸς εἰς ἡμᾶς φιλάγαθον, ταπεινὸν καὶ ἐπιμιγνύμενον. Οὐ σχήματι ὤφθη Χριστός. Ἄπαγε! Οὐ γὰρ ἐπὶ σχήματος οἰκτροῦ ἐστοίχει ἡ Θεότης ἐπὶ τῆς γῆς ἀναστρέφουσα. Τὴν φύσιν τοῦ δεσπότη τῆς γῆς ὁ Δεσπότης τῆς φύσεως ἀνείληφεν, ἵνα κυρώσῃ τῷ Ἀδάμ, ὃ διὰ πλάνης ἀπώλεσεν. Εἰ σχήματι ὤφθη Χριστός, σχήματι καὶ Υἱὸς Θεοῦ ἦν. Ὅρα ποῦ συγκαταπίπτουσιν οἱ αἰρετικοί· κινδυνεύουσι γὰρ πᾶσαν τοῦ Χριστοῦ ἀρνήσασθαι τὴν ὕπαρξιν. Σκόπει τὴν ἄνοιαν, ὅτι γλῶσσαν μόνον ἔχει καὶ οὐ διάνοιαν· λαλεῖ ἃ θέλει, καὶ οὐ νοεῖ ἃ ἡ ἀκολουθία δηλοῖ. Στήσω τὸν δανειστήν Θεόν, καὶ δεῖξω, ὧ αἰρετικέ, πῶς ἐγεώργησεν ἐν τῇ Παρθένῳ τὸν μαργαρίτην. Ἔτι σοι δεῖξω 163 πῶς ὁ γεωργὸς ἐδάνεισε τῇ φύσει τὴν Θεότητα. Θέλω δεῖξαι καὶ τὸν ἔμπορον, πῶς κοινωνὸν ἐλόμενος τὸν ἄνθρωπον, ὀβολὸν ἔχοντα, πλούσιον ἀνέδειξεν, ὥστε καὶ τὸ δάνειον ἀποτίσαι καὶ νεμεθῆναι τὸν ἄνθρωπον, καὶ τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ἔχειν εἰς ἐξουσίαν ἀσάλευτον. Ἔλαβεν ἡ φύσις ἡ πτωχὴ τὴν Θεότητα, καὶ ἠγωνίσαστο πρὸς τὸν τύραννον. Ἐκοινωνήσεν τῷ Πατρὶ τῆς βουλῆς ὁ Υἱός, καὶ ἴδρωσε τὴν ἁμαρτίαν ἐξῶσαι τῆς ἀγορασίας, ὑπερθεματίσας αὐτὴν διὰ τῆς χάριτος. Ἐκείνη τοῖς πάθεσιν ἐγαργάλισε, καὶ αὐτὸς τὴν ἁμαρτίαν ὑπερθεματίσεν. Ἐδειξε τῷ τυράννῳ τὴν φύσιν, καὶ ἔπεισεν αὐτὸν συναγελασθῆναι τῇ ἀνθρωπότητι. Ἐδειξε τῷ ἀνθρώπῳ τὴν χάριν, ἀνήγγειλε τοῦ Πατρὸς τὴν πρόνοιαν, τὴν λύπην τῶν νοερῶν δυνάμεων, τὴν ἔχθραν τὴν πρὸς τὰ γήινα. Ἐπεισε τὸν ἰλαστήν· ἐμεσίτευσε πρὸς συναλλαγὴν. Ἐπηγγείλατο τὸν ἰλασμόν· τὸν τρόπον ἐμήνυσεν, ὅτι διὰ τοῦ σταυροῦ γενήσεται. Καὶ παρεσκεύασε τὸν δοῦλον προσδραμεῖν τῷ Δεσπότη, καὶ τὸν υἱὸν ἀναγνωρίσαι τὸν Πατέρα. Καὶ γενόμενος πρόμαχος κατὰ τοῦ τυράννου, ἐκύρωσε τὴν δεσποτείαν τῷ Πατρὶ, καὶ τὸν δοῦλον ὄντως ἐλυτρώσατο τῆς πικρᾶς τυραννίδος. Ἄκουσον λοιπὸν καὶ τοῦ γεωργοῦ τὴν τέχνην· ἐν ἐκάστῳ γὰρ ἀξιωματὶ τρόπος 164 οἰκονομίας ὑπῆρξε τῷ Χριστῷ πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα καὶ πόλεμος κατὰ τῆς ἁμαρτίας. Μὴ οὖν ξενίζου τῷ ποικίλῳ τῆς ἐρμηνείας· ὁ γὰρ Θεὸς πηγὴ διαφόρων κατορθωμάτων ἐστίν. Ὅσον ἐάν τις ἰσχὺν ἔχη, συνεκτεινόμενος, καὶ ὁπότε καὶ ποσάκις δύναται συνιέναι, εὐρυνόμενος. Ἐνεκέντρισε τῇ φύσει τῆς Παρθένου τὴν Θεότητα, καὶ ὡς ἐν τινι θυρεῷ κατέκρυσεν αὐτοῦ τὸν Υἱόν, ἵνα μεταλαβὼν τῆς ποιότητος ποιήσῃ τὴν φύσιν τὴν ἐπίκοινων ἀνθρώπου πρόσληψιν. Ἐγένετο γοῦν ἡ Μαρία τῷ μὲν Πατρὶ δένδρον, τῷ δὲ Υἱῷ μήτηρ, τοῖς δὲ ἀνθρώποις πηγὴ πνεύματος αἰωνίου καὶ ἀφθαρσίας ἀνατολή. Ἐχει τοὺς δεσμοὺς ὁ ἐγκεντρισμός, τῶν Προφητῶν τὰς μαρτυρίας. Ἐχει καὶ ὁ θυρεὸς τὴν διαίρεσιν, τῆς φύσεως τὴν συγχώρησιν. Ἐχει καὶ ὁ γεωργὸς τὸ δρέπανον τὸ καθάραν καὶ περιξέσαν, τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τὸν προκαταρτισμὸν καὶ τὴν δύναμιν· ἔχει καὶ τοῦ δένδρου τὸ πεποιημένον πρὸς ὑποδοχὴν κρεῖττονος φύσεως, τὴν πίστιν τῆς ἀγίας παρθένου γυναικός. Μὴ διστάσης, ἄνθρωπε, περὶ τὰ λεγόμενα· τὰ γὰρ ἀόρατα πίστει βλέπομεν. Μὴ ἀπιστήσης τῇ διηγήσει, ἀπὸ σαυτοῦ μανθάνων τίς ἐστὶν ἡ τῶν ἀοράτων κατάστασις. Ἐὰν μὴ ἦ ἐν σοὶ ψυχὴ, οὐχ ὄρα ὁ ὀφθαλμός, οὐδὲ ἀκούει τὸ οὔσ, οὐδὲ ὁ 165 λάρυγξ γεύεται, ἢ αἱ χεῖρες ἐργάζονται. Οὐκοῦν ἡ ψυχὴ πάντα ποιεῖ, συνεργεῖ δὲ καὶ τὸ σῶμα. Οὕτω νόει ἐπὶ τῶν ἐκπληκτικῶν κατορθωμάτων, τὴν θείαν δύναμιν ἀπορρήτῳ λόγῳ πάντα διευθύνουσαν. Ἐγὼ ἀπὸ τῶν περὶ γῆν τεχνῶν καὶ ἀξιωματῶν θέλω πείσαι τὴν γέννησιν, καὶ διὰ τοῦτο ποικίλως ἐκτίθημι, οὐχ ἵνα ἐκ πολλῶν, ἢ κἂν ἀπὸ ἑνὸς

ἐπιτύχω, ἀλλ' ἵνα τὰ πολλὰ ἐπιγράφων τῇ σοφίᾳ δείξω τὴν πολυχειρίαν τῆς Θεότητος, ὅτι καθ' ἑκάστην ἡλικίαν τρόπῳ οἰκείῳ τῇ ἀμαρτίᾳ ἀντιπαρετάσσετο. Ἐν τῇ γεννήσει οὕτω, καὶ ἄλλως μετὰ τὴν γέννησιν· ἐν τῇ αὐξήσει ἐτέρως, καὶ ἐν τῇ ἀνδρώσει ἄλλοίως. Καὶ καθ' ἑξῆς ἕκαστον εἶδέναι χρὴ τρόπον ἡρμόσθαι οἰκείῳ καιρῷ. Ἀλλὰ πιστεῦτε τοῖς εἰρημένοις· καὶ γὰρ αὐτὸς εἶπεν ὁ Σωτὴρ, ὅτι ἐγὼ εἶμι, φησίν, ἡ ἄμπελος, ὑμεῖς τὰ κλήματα· ὁ Πατὴρ μου ὁ γεωργός. Ἔχω δέ σοι καὶ ἐκ τῆς τέχνης σήμανσιν δοῦναι τοῖς εἰρημένοις. Ἐν ταῖς ἀμυγδαλαῖς ἐγκεντρίζουσι δένδρων καλλίστων βλαστούς· ἕτεροι δὲ ἐμφυλλίζουσι· ποιοῦσι δὲ καὶ ἐν ταῖς ἀμπέλοις ὁμοίως. Τί οὖν ἄπιστον καὶ τὸν Θεὸν τὴν τοιαύτην τέχνην ἐπὶ τῶν ἀοράτων ἐμπερι 166 λαβεῖν; Εἴτε ἐν Λόγῳ, καθὼς τὴν πρόσληψιν ἐνεκέντρισεν, εἴτε ἐν τῇ προσλήψει, τὴν Θεότητα; Πλήν ὅτι οὐκ ἐκ σπέρματος ἐπεισαχθέντος ἢ Παρθένος ἐγέννησε. Μὴ γένοιτο! Ἀλλὰ τὴν ἑαυτῆς οὐσίαν ἀκίνητον προέχρησε, καὶ ἡ σοφία δι' ἀλαξεύτων λίθων τὸν οἶκον ἑαυτῇ ὤκοδόμησεν. Οὐκ ἠκούσθη σιδήρου φωνὴ ἐν τῇ οἰκοδομῇ· οὐδὲ γὰρ ἐπὶ τῆς Μαρίας ἀνὴρ ἐλειτούργησεν, ἀλλὰ μόνη Παρθένος. Αὐτοφυεῖς ἦσαν οἱ λίθοι ὑπ' ἀνθρώπων μὴ κατασκευασθέντες· οὕτω καὶ ἐν τῇ Μαρίᾳ, ἡ πρόσληψις αὐτογενῆς παρείληπται, ἐκ τῆς φύσεως ἡμῶν ἐκλεγεῖσα διὰ Παρθένου σεμνῆς. Ὡς ἀπὸ τῆς γῆς ληφθέντες οἱ λίθοι, ἠὲξήθη ἢ πρόσληψις διὰ τῆς φύσεως, καὶ ἡ Θεότης ἀρρύπτως ἔμεινε διὰ τὴν φύσιν τὴν ἀχραντον. Δίχα σιδήρου ὁ ναὸς ὠκοδομήθη· δίχα φθορᾶς καὶ πόνου ὁ Χριστὸς γεγέννηται. Μόνη ἡ γῆ ἐλειτούργησεν, ὡς καὶ μόνη ἡ Παρθένος συνείληφεν. Οὐκ ἐτμήθη ἢ πέτρα, οὐδὲ ἠσθάνθη τεμνομένων τῶν λίθων ἢ γῆ· καὶ ἡ Παρθένος οὐκ ἐκινήθη, οὐδὲ ἐξ ἡδυπαθείας συνέλαβεν. Οὐκ ἄλλο 167 θεν ἡ γῆ τοὺς λίθους λαβοῦσα παρέσχετο, ἀλλ' αὐτὴ ἀπόνως καὶ ἀπείρως ἐξ αὐτῆς αὐτοὺς ἔδωκεν. Οὕτω καὶ ἐν τῇ Παρθένῳ οὐκ ἐπεισήχθη ἢ πρόσληψις, ἀλλ' ἀπ' αὐτῆς εἴληπται· ἐπεὶ τροφὸς ἂν ἦν, καὶ οὐ μήτηρ· [ἡ] φύλαξ παρακαταθήκης, καὶ οὐ πηγὴ τῆς ἀρίστης τεκνογονίας. Τὸ Εὐαγγέλιον μητέρα αὐτὴν προσηγόρευσε, καὶ οὐ τροφὸν ἐκάλεσεν· ἀλλὰ καὶ τὸν Ἰωσήφ πατέρα, μηδὲν κοινὸν πρὸς τὴν γέννησιν ἔχοντα, οὐ διὰ τὸν Χριστόν, ἀλλὰ διὰ τὴν Παρθένον, ἵνα μὴ ἐκ πορνείας νομισθῆ τετοκέσαι, καθὼς οἱ Ἰουδαῖοι εἰπεῖν ἐτόλμησαν· οὐ γὰρ προσηγορία τὴν φύσιν ἔδωκε. Καὶ ἡμεῖς γὰρ πατέρας καλοῦμεν γέροντας, τοὺς ἡμᾶς μὴ γεννήσαντας· ἡ φύσις τὴν προσηγορίαν ἔδωκε, καὶ ὁ χρόνος τὴν τιμὴν παρέσχετο. Ἐπὶ δὲ τῆς Παρθένου καὶ τοῦ Ἰωσήφ οἱ ἀρραβῶνες τῶν μνηστώρων τοῦτο κληθῆναι αὐτόν, πατέρα τὸν μὴ γεννήσαντα. Οἱ φοίνικες οἱ ἄρρενες ἐπισκιάσαντες τὰς θηλείας ἐγκάρπους ποιοῦσιν, οὔτε μινύμενοι αὐταῖς, οὔτε τινὰ οὐσίαν παρεχόμενοι αὐταῖς. Καὶ τῶν συκῶν ἔνναι, οὐ φέρουσι καρπὸν, καὶ τῶν ἀχράδων, αἱ μὴ ὑπὸ τῶν ἀρρένων πρεμνογο 168 νοῦσαι. Ὡσπερ οὖν ταῦτα, τὰ μὴ γεννῶντα, πατέρες νομίζονται, οὕτω καὶ Ἰωσήφ ἐκλήθη πατήρ, ἀνὴρ τῆς Παρθένου μὴ γενόμενος. Μέγα τὸ μυστήριον, καὶ χρὴ πᾶσαν τὴν κτίσιν συγκαλέσαι πρὸς ἔρευναν. Μείζων καὶ ἐννοίας ἢ φύσις, συνελθεῖν εἰς μαρτυρίαν. Μείζων γὰρ πάσης ἐπινοίας τὸ γεννώμενον. Καὶ διατὶ πᾶσα ἢ φύσις λογικὴ οὐ συμβάλλεται ταῖς ἀποδείξεσι; Θεὸς ἦν τὸ γεγεννημένον, καὶ πάντα ὡς δοῦλα παρέστωσαν. Θεὸς ἦν ἄνθρωπος τικτόμενος, καὶ παρίστασθαι ὀφείλει πᾶσα φύσις θαυμάσαι τὸν Κτίστην. Ἐκπληττέσθωσαν πῶς τὰ πάντα ἐδημιούργησε. Πιστευέτωσαν ὅτι τὰ παρὰ τῇ φύσει ἀδύνατα, αὐτῷ δυνατά. Νοεῖτωσαν ὅτι ὃ θέλει γίνεται, καὶ οὐ χρῆζει τῆς φύσεως. Παιδευέτωσαν οἱ Ἕλληνες ὅτι οὐ διὰ τὴν ὕλην ἐποίησε τὰ πάντα, ἀλλ' ὅτι ἠθέλησε. Πειθέσθωσαν ὅτι ἄνευ ὕλης ἐγένετο ὁ κόσμος καὶ τὰ ἐν αὐτῷ. Ἴδου γὰρ ἄνευ τῆς ζυγαδικῆς φύσεως συνεστήσατο ἄνθρωπον, τὸν ἀόρατον καὶ τὸν ὁρατὸν αἰῶνα ἐμπεριέχοντα. Οὐκ αὐταρκῶ μόνος πρὸς τὴν διήγησιν. Λαλείτωσαν σὺν ἐμοὶ καὶ τὰ τῆς φύ 169 σεως καὶ τὰ τῆς τέχνης καὶ τὰ τῆς νοητῆς πράξεως. Λεγέτω οὐρανός, δὸς ἀστέρα μάρτυρα, ὃν οὐκ ἔλαβε σὺν ἡλίῳ καὶ σελήνῃ. Μαρτυρεῖτω ὁ αἰθὴρ ἐν ἀστραπῇ, ὑπόδειγμα τοῦ μέλλοντος

γενναῖσθαι ἐκ Παρθένου ἐν ταῖς κόγχαις παρασχόμενος. Ἡ γῆ βοάτω τὸν θησαυρὸν τὸν κρυπτόμενον, ἡ θάλασσα τὸν μαργαρίτην τὸν μὴ φαινόμενον, ἡ γεωργία, ἡ τέχνη οἰκοδόμων, ἡ σπουδὴ τῶν ἐμπόρων, ἡ ἐπίνοια τῶν ἀλιέων, ἡ τῶν βασιλέων βουλή, ἡ τῶν στρατηγῶν παράταξις, ἡ τῶν ἀνθρώπων εὐφήμησις, ἡ τῶν σοφῶν αἴρεσις, ἡ τῶν ἀστρολόγων κατάληψις, ἡ τῶν τυράννων ταραχή, ἡ ἱερέων χειρίστων κακόνοια, ἡ νηπίων ὁμολογία, ἡ ποιμένων προφητεία, πάντα ἠκέτωσαν εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ γέννησιν· ἵνα μόλις οὕτω πιστεύσωσιν αἰρετικοί, ὅτι Χριστὸς οὐκ ἐν σχήματι ὤφθη, ἀλλ' ἐν φύσει ἀνθρώπου ἐκ Παρθένου γεγέννηται. Λέγουσι καὶ Ἰουδαῖοι, οὐ πιστεύομεν ὅτι ὁ Θεὸς σὺν ἀνθρώποις διέτριψεν ὡς ἄνθρωπος, ἀλλὰ πιστεύουσιν ὅτι ἐν τῇ κιβωτῷ θεῖον κατεκέκλειστο. Καὶ τί μεῖζον; Κιβωτὸς ἢ ἄνθρωπος; Εἰ πιστεύεις ὅτι ὁ Θεὸς ἐν κιβωτῷ κατεκέκλειστο, διατί ἀπιστεῖς ὅτι ἐν ἀνθρώποις Θεὸς ἐπὶ τῆς γῆς παρεγένετο; Ἡμεῖς οὐ πιστεύομεν ὅτι ἔσται 170 ροῦτο Θεὸς ὢν. Καὶ διατί οὐκ ἀπιστεῖς ὅτι ἡ κιβωτὸς ἢ τὸν Θεὸν ἔχουσα ὑπὸ ἄλλοφύλων ἠχμαλώτιστο; Ὡσπερ γὰρ ἐκείνη δοκοῦσα ἀτιμίαν ὑφίστασθαι παρείληπτο, οὕτω καὶ ὁ Θεὸς Λόγος, ὢν ἀπαθής, διὰ τῆς προσλήψεως ὑβρίζετο σταυρούμενος αὐτός. Καὶ καθάπερ ἄλλοφύλοις ἡ κιβωτὸς τὸν Δαγῶν παρέλασε καὶ κατέστρεψεν, οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς ἐν σταυρῷ τὸν Διάβολον ἐτροπώσατο, καὶ τοὺς βλασφήμους ἐπαίδευσε, καὶ γινώσκον ἀκούσιον τῆς θείας αὐτοῦ δυνάμεως τοῖς ἀπίστοις παρέσχετο. Οὐ πιστεύετε ὅτι ἀνέστη ὁ Χριστὸς ἀποθανὼν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ. Διατί πιστεύετε ὅτι Ἰωνᾶς μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐκ τῆς κοιλίας τοῦ κήτους ἐξελήλυθε σῶος καὶ ὀλόκληρος; Οὐ πιστεύετε ὅτι ἡ Παρθένος ἐγέννησεν ἄνθρωπον καὶ Θεόν. Διατί πιστεύετε ὅτι ὁ ναὸς ὁ περιβλεπτός ἐξ ἀλαξεύτων λίθων ἐγένετο, καὶ σίδηρος ἐν ὅλῃ τῇ οἰκοδομῇ οὐ παρῆν, καὶ γέγονε πάντων κτισμάτων καὶ ναῶν περικαλλέστερος; Οὐ φέρω τὴν παράνοια τῶν Ἰουδαίων, ὅτι κρατοῦσι τὰς ἀποδείξεις, καὶ οὐ πιστεύουσιν. Οὐ φέρω τῶν αἰρετικῶν τὴν ἄνοια, ὅτι τοῖς Ἑλλησι πείθονται, καὶ οὐ 171 ταῖς θεαῖς Γραφαῖς. Εἰ μὴ γέγονεν ὁ οἶκος ἄνευ σιδήρου, κτισθεὶς ναὸς εἰς λειτουργίαν Θεοῦ, καὶ ὁ Χριστὸς ἐν σχήματι ἐλήλυθεν. Εἰ δὲ καὶ ἕως τοῦ νῦν οἱ θεμέλιοι ἴστανται, μὴ φιλονεικεῖτε, ἀλλὰ πιστεύετε. Ἐγὼ γὰρ καὶ θανεῖν αἰροῦμαι ὑπὲρ ταύτης τῆς πίστεως. Μίξατέ με μετὰ Ἑλλήνων, ὅπερ οὐκ εὐχόμαι, καὶ ποιήσατε, ὅπερ εὐχόμαι, ὑπὲρ Χριστοῦ ἀποθανεῖν. Ἐγὼ, ὅσον ἐπ' ἐμοί, δέδια τὸν θάνατον, ἀλλὰ τὸ θάρσος μου Χριστὸς ἔστιν. Ἐν ἐμοὶ φοβοῦμαι, ἐν ἐκείνῳ θαρρῶ. Ἐν ἐμοὶ ἀποδιδράσκω, ἐν ἐκείνῳ ἴσταμαι. Ἐν ἐμοὶ αἰσχύνομαι, ἐν ἐκείνῳ παρρησιάζομαι. Αὐτὸς ἔστιν ὁ μαργαρίτης, ἐγὼ ὁ πηλός. Αὐτὸς ὁ θησαυρός, ἐγὼ ἡ σποδός. Αὐτὸς ἔστιν ἡ ζωὴ, ἐγὼ ὁ θάνατος. Αὐτὸς ἔστιν ἡ δικαιοσύνη, ἐγὼ ὁ ἁμαρτωλός. Αὐτὸς ἡ ἀλήθεια, ἐγὼ τὸ ψεῦδος, ὅτι διὰ φιλίαν ματαιότητος τῇ προαιρέσει τὴν ἀλήθειαν ἀπωλεσάμην. Αὐτὸς φύσιν μοι ἔδωκεν, ἐγὼ δὲ αὐτὴν διὰ τῶν παθῶν ἠρήμωσα. Αὐτὸς μοι προαίρεσιν αὐτάρκη ἔδωρήσατο, ἐγὼ δὲ αὐτὴν ἐλλιπῆ ἐποίησα, πλέξας αὐτὴν ταῖς ἁμαρτίαις. Αὐτὸς ἔστιν ὁ κατελθὼν εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐν πολλοῖς πειρασμοῖς τὸν μαργαρίτην αὐτόθεν ἀναλεξάμενος. Συνῆν ἡ Θεότης ἐν τοῖς πειρασμοῖς, καὶ συνήνεγκε τὴν πρόσληψιν ἀπὸ γῆς εἰς οὐρανοῦς. Αὐτὸς ἔστιν ὁ πολλὰ σκάψας 172 ἐν τῷ ἀγρῷ, καὶ καμῶν ἐν τῷ σταυρῷ, ἵνα ὡς ἀποκαλύψας ἐκ τοῦ τάφου τὸν θησαυρὸν τῶν Ἁγίων ἐαυτῷ περιποιηθῆται. Κάμωμεν καὶ ἡμεῖς, ἵνα κοινωνοὶ γενώμεθα τῆς ἐμπορίας αὐτοῦ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὅτι αὐτῷ πρέπει δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις, σὺν τῷ ἀνάρχῳ αὐτοῦ Πατρί, καὶ τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ αὐτοῦ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς ἀπεράντους αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.